

UGDYMO PLĖTOTĖS CENTRAS

Metodinė medžiaga

*Pagrindinio ugdymo tautinių mažumų gimtųjų kalbų
programai įgyvendinti*

Skaitymo gebėjimų formuojamojo ir diagnostinio vertinimo pavyzdžiai

lenkų kalbos 5–6 klasių pamokose

Parengė:
Vilniaus J. I. Kraševskio vidurinės mokyklos
lenkų kalbos vyresnioji mokytoja Joana Szczygłowska

Ugdymo plėtotės centro metodininkė
Danuta Szejnicka

2014 m.

TURINYS

Grožinio teksto skaitymo vertinimo pavyzdžiai ir kriterijai	4
Negrožinio teksto skaitymo vertinimo pavyzdžiai	17
Užklasinio skaitymo formuojamojo vertinimo pavyzdžiai	25

Tikslas:

Šios metodinės medžiagos parengimo tikslas: ugdyti skaitymo gebėjimus, taikant formuojamąjį vertinimą, ir patikrinti, ar mokiniai įsisavino teksto suvokimo įgūdžius ir nuostatas: suvokti skaitymą kaip asmeninę prasmingą veiklą; domėtis ir naudotis įvairiais informacijos šaltiniais; siekti pažinti savo kaip skaitytojo gebėjimus ir juos tobulinti. Taip pat metodinėje medžiagoje pateikti vertinimo kriterijai ir parodyta formuojamojo vertinimo pavyzdžių.

Pasiekimai iš Pagrindinio ugdymo bendrųjų programų 5–6 kl.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Suprasti artimos vaikų patirčiai, nesudėtingos kompozicijos ir raiškos įvairaus pobūdžio tekstus. 2.1.A. Daryti teksto visumą apibendrinančias išvadas: nurodyti aiškiai išreikštą teksto tikslą, temą, pagrindinę mintį, nusakyti nuotaiką. 2.1.B. Interpretuoti skaitomus tekstus: paaiškinti nesudėtingas netiesiogiai pasakytas mintis, grožiniame kūrinyje vaizduojamas situacijas, remiantis patirtimi. 2.1.C. Aptarti grožinio kūrinio vaizduojamo pasaulio elementus (pvz., veiksmo vietą, laiką, veikėją, veiksmą). Rasti nurodytas kalbinės raiškos priemones ir paaiškinti jų paskirtį. 2.1.D. Vertinti tekstų turinį ir raišką: apibūdinti savo įspūdžius, išgyvenimus, vertinti kūrinio veikėjus, jų poelgius, etines pasakų vertybes. 2.1.E. Literatūros kūrinius sieti su kitais meno kūriniais (pvz., iliustracijomis, ekranizacijomis).	2.1.1. Glaustai atpasakoti tekstą ar jo dalį, neiškreipiant esmės. Rasti nurodytą informaciją tekste. 2.1.2. Nurodyti temą, pagrindinę mintį. 2.1.3. Skirti autorių, pasakotoją, veikėjus. 2.1.4. Aptarti kūrinio veiksmo vietą ir laiką, veikėjus, veiksmą. 2.1.5. Atpažinti autoriaus tikslus (pvz., informuoti, paaiškinti, sudominti, įtikinti). 2.1.6. Paaiškinti, kuo skiriasi grožinis ir negrožinis tekstas. 2.1.7. Skirti eiliuotą ir prozos kalbą. 2.1.8. Aptarti kalbinės raiškos priemones (žr. Turinio apimtis) ir paaiškinti jų funkcijas konkrečiame tekste. 2.1.9. Pavyzdžiais iliustruoti, kuo literatūros kūrinio tikrovė skiriasi nuo gyvenimo tikrovės. Argumentuotai aptarti literatūros kūrinio tikroviškumą: kas primena tikrovę, kas išgalvota. 2.1.10. Skirti liaudies ir literatūrinę pasaką, padavimą, mitą, apysaką, eilėraštį, pateikti pavyzdžių. 2.1.11. Atpažinti kūrinio žanrą (žr. Turinio apimtis). 2.1.12. Apibūdinti kūrinyje išreikštus jausmus, nuotaiką, vertybes.

<p>2.3. Sąmoningai skaityti, kontroliuoti savo suvokimą. Apmąstyti savo skaitymo veiklą ir planuoti mokymąsi.</p>	<p>2.3.1. Prieš skaitant tekstą, peržvelgti į akis krintančią informaciją (pavadinimą, iliustracijas, lenteles ir pan.).</p> <p>2.3.2. Žinoti skaitymo būdus (atrankinį, pažintinį), nurodyti jų taikymo paskirtį.</p> <p>2.3.3. Siekiant suprasti tekstą, sieti naują informaciją su tuo, kas jau žinoma, pažįstama.</p> <p>2.3.4. Žinoti aktyvaus mokymosi metodus, padedančius geriau suprasti skaitomą tekstą: svarbiausių terminų, sąvokų žodynas, teksto žymėjimas sutartiniais ženklais.</p>
---	---

Santrauka

Šioje metodinėje medžiagoje pristatomos diagnostinio vertinimo užduotys, skirtos grožinio teksto supratimui ugdyti, pavyzdžiui, gebėjimui rasti, suvokti, apibendrinti informaciją, ją interpretuoti ir vertinti. Užduoties klausimai yra nevienodo sudėtingumo. Atsakant į vienus klausimus, reikia tiesiog rasti informaciją (žinių ir supratimo klausimai), į kitus – daryti išvadas, interpretuoti ir vertinti. Šiame teste užduotys yra taip suderintos, kad padeda patikrinti ne tik skaityto grožinio teksto suvokimą, bet ir raštingumo bei rašymo gebėjimus, kurie integruojami su teksto suvokimo užduotimis.

Prieš atliekant diagnostinį testą siūloma kartu su mokiniais aptarti nagrinėjamą teksto ištrauką. Tai padaryti padės pateiktas darbo lapas, skirtas išsiaiškinti mokiniams svarbiausius analizės ir interpretacijos aspektus. Panaudodamas formuojamojo vertinimo metodus (pavyzdžiui, draugo komentarus ir savianalizę), mokytojas turėtų padėti mokiniams pasirengti diagnostinei užduočiai.

GROŹINIO TEKSTO SKAITYMO VERTINIMO PAVYZDŽIAI IR KRITERIJAI

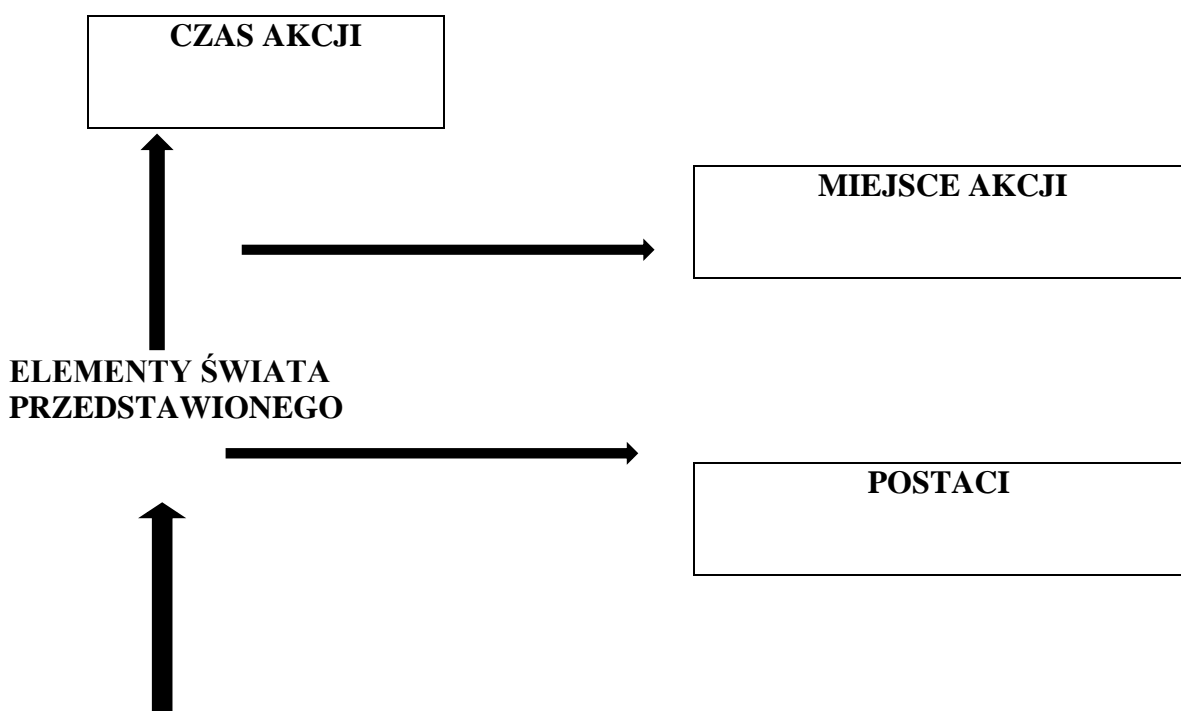
Pasirengimas

W klasie VI uczniowie wykonują testy diagnostyczne sprawdzające umiejętność rozumienia tekstu literackiego. W **załączniku** jest podany przykład testu diagnostycznego. W teście zostały zamieszczone zadania sprawdzające zarówno umiejętności czytania tekstu literackiego, jak i sprawności językowe. Tego rodzaju zadania warto dawać wówczas, gdy uczniowie znają różnorodne teksty literackie, potrafią je odróżniać i analizować (umieją określić temat utworu, wskazać podstawowe wydarzenia, miejsce wydarzeń oraz głównych bohaterów) oraz wiedzą, jak pisać ogłoszenia i listy. Zanim uczniowie przystąpią do wykonywania testu diagnostycznego, zalecane jest przeprowadzenie lekcji, podczas której zapoznają się oni z fragmentem powieści T. Jansson *Dolina Muminków w listopadzie* znajdującym się w podręczniku W. Andruszaniec, K. Syrnicka *Moje podróże po literaturze* dla klasy 6. W opracowaniu tekstu może pomóc **karta pracy** z zadaniami, którą uczniowie mogą wypełnić samodzielnie bądź w 2/3-osobowych grupach. Następnie stosując jedną z metod **oceniającego kształtującego** (np. **ocenę koleżeńską** lub **samoocenę**), uczniowie oceniają nawzajem wykonaną pracę. To pomoże uczniom zweryfikować, czy dobrze zrozumieli fragment przeczytanego tekstu i na co powinni zwrócić uwagę, przygotowując się do pracy kontrolnej.

KARTA PRACY

T. JANSSON *WŁÓCZYKIJ WYRUSZA W ŚWIAT*

1. Uzupełnij podany schemat, odwołując się do przeczytanego fragmentu *Włóczykij wyrusza w świat*.

WYDARZENIA

1.
2.
3.
4.

10 punktów

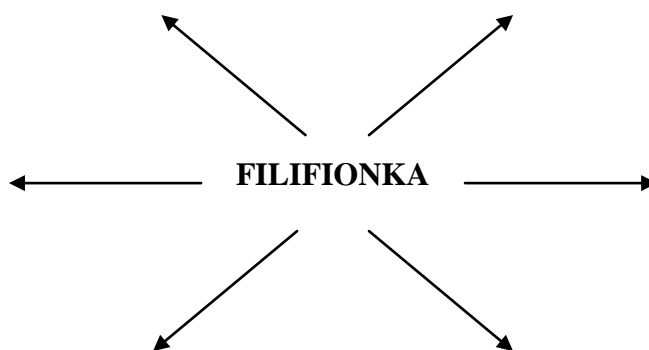
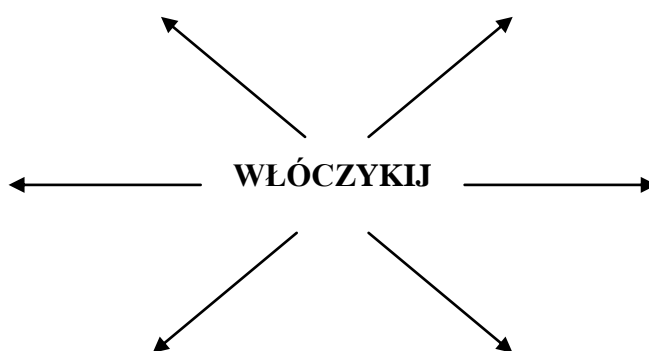
2. Korzystając ze słownika języka polskiego, wyjaśnij znaczenia wyrazów:

domator.....

awanturnik.....

2 punkty

3. Za pomocą mapy mentalnej scharakteryzuj Włóczykija i Filifionkę.

6 punktów

4. Wytłumacz dosłowne i przenośne znaczenie wyrazu *włóczykij*.

Włóczykij (dosłownie):

Włóczykij (przenośnie):

2 punkty

5. Napisz, w jaki sposób Filifionka i Włóczykij przygotowywali się do jesieni. Sformułuj w każdej rubryce po dwa zdania.

Co robi Włóczykij?	Co robi Filifionka?

4 punkty

6. Zarówno Włóczykij, jak i Filifionka lubili samotność, każdy jednak rozumiał ją inaczej. Przedyskutuj to z kolegą, a następnie wytłumacz, jak Ty rozumiesz to pojęcie, i zapisz swoje określenie.

.....
.....
.....

3 punkty

7. O czym traktuje opowieść *Włóczykij wyrusza w świat*? Uzupełnij podane wnioski.

Jest to opowieść o tym,

- że są tacy, którzy odchodzą, i tacy, którzy trwają w miejscu;
- że jedni wybierają dom, inni wędrówkę w świat;
- że.....
- że.....

2 punkty

8. Poprawność językowa (błędy gramatyczne, ortograficzne, interpunkcyjne, graficzne) całej pracy:

0–2 błędy – 3 punkty

3–4 błędy – 2 punkty

5–6 błędów – 1 punkt

Ponad 6 błędów – 0 punktów

Suma punktów: 32

Suma zebranych punktów:

Poziom najwyższy	Poziom podstawowy	Poziom zadawalający	Poziom niezadawalający
32 p. – 10	28 p. – 8	20 p. – 6	8 p. – 3
30 p. – 9	24 p. – 7	16 p. – 5	4 p. – 2
		12 p. – 4	

SAMOCENA

Przemyśl, jak udawało Ci się pracować i szczerze odpowiedz na pytania.

1. Wskaż zadania, które potrafiłeś wykonać samodzielnie? Postaw przy nich **zielony wykrzyknik**.
2. Wskaż zadania, które sprawiły Ci kłopoty. Postaw przy nich **czerwony wykrzyknik** i napisz swój komentarz, dlaczego to zadanie sprawia trudności.
3. Czy w pracy korzystałeś ze słownika języka polskiego? Czy sprawiło Ci to kłopoty?
4. Czy w Twojej pracy nie ma błędów językowych? Jeżeli są, to podkreśl je i popraw.
5. Mocne strony Twojej pracy to:
6. Nad czym powinieneś popracować? Co sobie wyjaśnić?
.....

Užduotis ir vertinimo principai

Do potrzeb zadania diagnostycznego został wybrany tekst, po którego przeczytaniu uczniowie powinni odpowiedzieć na pytania oraz wykonać zadania. Niektóre pytania są podane z kilkoma wariantami odpowiedzi. W tym przypadku uczeń powinien dokonać wyboru jednej lub kilku poprawnych odpowiedzi. Inne pytania wymagają, aby uczeń potrafił odpowiedzieć na nie samodzielnie lub trafnie odszukać właściwą odpowiedź w tekście i przepisać ją. Test zawiera również zadania sprawdzające umiejętności językowe i stylistyczne. Uczniowie piszą list i ogłoszenie, uwzględniając wymagania dotyczące tych form wypowiedzi. Wszystkie zadania umieszczone pod tekstem są bezpośrednio związane z jego tematyką.

Tove Jansson

WŁÓCZYKIJ WYRUSZA W ŚWIAT

(fragment)

Któregoś wczesnego ranka w Dolinie Muminków Włóczykij obudził się w swoim namiocie i poczuł, że nadeszła jesień i czas ruszać w drogę.

Taki wymarsz jest zawsze nagły. W jednej chwili wszystko się zmienia, temu, kto odchodzi, zależy na każdej minucie, szybko wyciąga namiotowe śledzie i gasi żar, zanim ktokolwiek przyjdzie przeszkadzać i wypytywać, i zaczyna biec, w biegu zarzucając plecak, i wreszcie jest już w drodze, raptem spokojny niczym wędrujące drzewo, na którym nie rusza się ani jeden liść. Tam, gdzie stał namiot, świeci pusty prostokąt zbielalej trawy. Później, kiedy zrobi się dzień, zbudzą się przyjaciele i powiedzą: „Odszedł, widać jesień się zbliża”.

Włóczykij szedł drobnym, spokojnym krokiem przez gęsty las. Zaczęło padać. Deszcz kropił na jego zielony kapelusz i na płaszcz nieprzemakalny, który też był zielony, szemrał i pluskał ze wszystkich stron, a las otaczał go łagodną, cudowną samotnością.

Dużo się tu spotykało dolin wzdłuż wybrzeża. Przy nich góry schodziły do morza długimi, uroczystymi fałdami, ku cypłom i zatokom wcinającym się głęboko w przybrzeżne pustkowia. W jednej z tych dolin mieszkała całkiem samotnie pewna Filifionka. Włóczykij nieraz już widywał Filifionki i wiedział, że one zawsze robią wszystko po swojemu, według własnych głupich zasad. Toteż nigdy nie zachowywał się tak cicho jak wtedy, gdy przechodził koło domu jakiejś Filifionki.(...)

Filifionka wiedziała, że nadeszła jesień, i zamknęła się w środku. Jej dom wydawał się całkowicie nieprzystępny i opustoszały. Lecz ona była w nim schowana w jego najgłębszym wnętrzu, a szczelnymi ścianami i murem świerków zasłaniających okna.

Spokojne przechodzenie jesieni w zimę wcale nie jest przykrym okresem. Zabezpiecza się wtedy różne rzeczy, gromadzi się i chowa jak największą ilość zapasów. Przyjemnie jest zebrać wszystko, co się ma, tuż przy sobie, najbliżej, zmagazynować swoje ciepło i myśli i skryć się w głębokiej dziurze, w samiotkim środku, tam gdzie bezpiecznie, gdzie można bronić tego, co ważne i cenne, i swoje własne. A potem niech sobie sztormy, ziąb i ciemności przychodzą, kiedy chcą. Niech się tłuką o ściany, szukając po omacku wejścia, i tak go nie znajdą, bo wszystko jest zamknięte, a w środku siedzi ten, kto był przezorny, siedzi i śmieje się, zadowolony z ciepła i samotności.

Są tacy, co zostają w domu, i tacy, co odchodzą. Zawsze tak było. Każdy może sam wybrać, ale musi to zrobić, póki jeszcze czas, i w żadnym razie nie rozmyślić się.

Włóczykij szedł dalej, palił fajkę i myślał: „Obudzili się teraz w Dolinie Muminków. Tatuś nakręca zegar i puka w barometr. Mama rozpala w piecu. A Muminek wychodzi na werandę i widzi, że miejsce, gdzie stał namiot, jest puste. Zagląda do skrzynki na listy koło mostu, a w niej też pusto. Zapomniałem o liście pożegnальnym, nie zdążyłem go napisać”.

Zadania, oczekiwane odpowiedzi i kryteria oceniania:

1. O jakiej porze roku toczy się akcja w danym fragmencie utworu i które zdanie na to wskazuje?

Pora roku: jesień

Zdanie: *Któregoś wczesnego ranka w Dolinie Muminków Włóczykij obudził się w swoim namiocie i poczuł, że nadeszła jesień i czas ruszać w drogę lub inne zawierające informację o jesieni.*

0,5 punktu za wskazanie właściwej pory roku;
1 punkt za poprawne wypisanie zdania; jeżeli w zdaniu są 2 nieistotne błędy (np. literówki), uczeń otrzymuje 0,5 p.

2. O wydarzeniach w utworze opowiada:

a) narrator

1 punkt za poprawną odpowiedź.

3. Wpisz w odpowiednie miejsca tabeli: *Włóczykij, Tatuś, Mama, Muminek, Filifionka*

Postacie biorące udział w wydarzeniach	Postacie, o których tylko mówi się w tekście
Włóczykij Filifionka	Tatuś Mama Muminek

Po 0,5 punktu za wpisanie postaci do odpowiedniej rubryki tabeli.

4. Zdecyduj, czy podane zdania są prawdziwe (P), czy fałszywe (F). Zaznacz odpowiednią klatkę.

- a) Włóczykij obudził się w namiocie, bo było mu zimno. (F)
b) Włóczykij szybko zebrał rzeczy, ponieważ nie chciał, by ktoś widział, jak odchodzi. (P)
c) Włóczykij uwielbiał odwiedzać Filifionki. (F)
d) Włóczykij myślał o tym, co się dzieje w Dolinie Muminków. (P)
e) Włóczykij nie zostawił listu, ponieważ nie wiedział, co ma napisać. (F)
f) Włóczykij lubi samotność. (P)

Po 0,5 punktu za poprawne zaznaczenie przy stwierdzeniach.

5. Podkreśl w ramce te wyrazy, które najlepiej charakteryzują Włóczykija?

Samotnik, podróżnik

Po 0,5 punktu za podkreślenie właściwego określenia.

6. Uzupełnij poniższy tekst, dobierając wyrazy z ramki. Wpisz je do zdań w odpowiedniej formie gramatycznej.

Filifionka mieszkała ...**samotnie**...w jednej z dolin. Robiła wszystko ...**po swojemu**....., według swoich zasad. Gdy nadeszła jesień sprzątnęła wszystkie meble z ogrodu, a sama zamknęła się w domu. Jej dom wydawał się całkowicie**nieprzystępny**....., a ona w nim czuła się ...**zadowolona**... z ciepła i samotności.

Po 0,5 punktu za poprawnie wpisane wyrazy; jeżeli uczeń posłużył się niewłaściwą formą gramatyczną, odpowiedź nie jest zaliczana.

7. Minęło kilka miesięcy od zniknięcia Włóczykija. Pomóż Muminkowi zredagować stosowne ogłoszenie. Przedstaw w nim poszukiwanego, opisz, jak wyglądał, co mógł mieć przy sobie. Wskaż też miejsce, gdzie należy zgłosić informacje o zaginionym.

- Wypowiedź całkowicie zgodna z poleceniem – **2 p.** Jeżeli brakuje jakiegoś elementu w treści – 1 punkt. Wskazówki z polecenia nie zostały uwzględnione – 0 punktów.
- Uwzględnienie celu, sytuacji i adresata – **1 p.**
- Styl wypowiedzi i budowa zdań (obok zdań pojedynczych występują zdania złożone): nie więcej niż 2 usterki – **2 p.**, 4 usterki – 1 punkt, więcej niż 4 usterki – 0 p.
- Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna: nie więcej niż 3 błędy – **2 p.**, 4–5 błędów – 1 punkt, więcej niż 5 błędów – 0 p.

8. Do słowa *droga* dopisz 4 synonimy.

np. gościniec, ścieżka, autostrada, szlak, szosa, ulica, aleja

Po 0,5 punktów za każdy poprawnie podany synonim.

9. Połącz podane wyrażenia i zwroty frazeologiczne zawierające słowo *droga* z ich wyjaśnieniami. W odpowiedzi połącz parami cyfrę z wybraną literą, np. 5-E

1. D; 2. C; 3. A; 4. B.

Po 0,5 punktów za każde poprawne połączenie.

10. Związek wyrazowy *daleka droga* odmień przez przypadki w liczbie pojedynczej.

M. daleka droga

D. dalekiej drogi

C. dalekiej drodze

B. daleką drogę

N. daleką drogą

Msc. (o) dalekiej drodze

W. daleka drogo!

Po 1 punkcie za każdą poprawnie podaną formę gramatyczną rzeczownika i przymiotnika. Jeżeli któryś wyraz w parze został odmieniony błędnie – 0,5 p.

11. Opuszczając Dolinę Muminków, Włóczykij zapomniał zostawić pożegnalny list. Przypuszczasz, że Muminek będzie go szukał w skrzynce na listy. By nie martwić Muminka, napisz mu pożegnalny list w imieniu Włóczykija. W liście wskaż powód odejścia, cel wędrówki. Pamiętaj o wszystkich elementach wypowiedzi, które powinny znaleźć się w liście.

- **Forma listu** (zastosowanie wszystkich elementów listu, uwzględnienie adresata) – 2–1–0 p.
- **Kompozycja** (logiczne wyodrębnianie akapitów, odpowiedni wstęp oraz zakończenie) – 2–1–0 p.
- **Uwzględnienie w rozwinięciu wszystkich wskazówek z polecenia** (powód odejścia i cel wędrówki Włóczykija) – 2–1–0 p.
- **Poprawność stylistyczna** (bogactwo słownictwa i konstrukcji składniowych, dostosowanie stylu wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej): nie więcej niż 2 usterki – 2 p., 3–4 usterki – 1 p., więcej niż 4 usterki – 0 p.
- **Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna:** nie więcej niż 3–4 błędy – 2 p., 5–6 błędów – 1 p., więcej jak 6 błędów – 0 p.

Suma punktów za zadania 1–11	Ocena
43–41	10
40–38	9
37–35	8
34–30	7
29–25	6
24–20	5
19–14	4
13–9	3
8–1	2

Priedas

Tove Jansson

WŁÓCZYKIJ WYRUSZA W ŚWIAT

(fragment)

Któregoś wczesnego ranka w Dolinie Muminków Włóczykij obudził się w swoim namiocie i poczuł, że nadeszła jesień i czas ruszać w drogę.

Taki wymarsz jest zawsze nagły. W jednej chwili wszystko się zmienia, temu, kto odchodzi, zależy na każdej minucie, szybko wyciąga namiotowe śledzie i gasi żar, zanim ktokolwiek przyjdzie przeszkadzać i wypytywać, i zaczyna biec, w biegu zarzucając plecak, i wreszcie jest już w drodze, raptem spokojny niczym wędrujące drzewo, na którym nie rusza się ani jeden liść. Tam, gdzie stał namiot, świeci pusty prostokąt zbielełej trawy. Później, kiedy zrobi się dzień, zbudzą się przyjaciele i powiedzą: „Odszedł, widać jesień się zbliża”.

Włóczykij szedł drobnym, spokojnym krokiem przez gęsty las. Zaczęło padać. Deszcz kropił na jego zielony kapelusz i na płaszcz nieprzemakalny, który też był zielony, szemrał i pluskał ze wszystkich stron, a las otaczał go łagodną, cudowną samotnością.

Dużo się tu spotykało dolin wzdłuż wybrzeża. Przy nich góry schodziły do morza długimi, uroczystymi fałdami, ku cyplom i zatokom wcinającym się głęboko w przybrzeżne pustkowia. W jednej z tych dolin mieszkała całkiem samotnie pewna Filifionka. Włóczykij nieraz już widywał Filifionki i wiedział, że one zawsze robią wszystko po swojemu, według własnych głupich zasad. Toteż nigdy nie zachowywał się tak cicho jak wtedy, gdy przechodził koło domu jakiejś Filifionki.(...)

Filifionka wiedziała, że nadeszła jesień, i zamknęła się w środku. Jej dom wydawał się całkowicie nieprzystępny i opustoszały. Lecz ona była w nim schowana w jego najgłębszym wnętrzu, a szczelnymi ścianami i murem świerków zasłaniających okna.

Spokojne przechodzenie jesieni w zimę wcale nie jest przykrym okresem. Zabezpiecza się wtedy różne rzeczy, gromadzi się i chowa jak największą ilość zapasów. Przyjemnie jest zebrać wszystko, co się ma, tuż przy sobie, najbliżej, zmagazynować swoje ciepło i myśli i skryć się w głębokiej dziurze, w samiotkim środku, tam gdzie bezpiecznie, gdzie można bronić tego, co ważne i cenne, i swoje własne. A potem niech sobie sztormy, ziąb i ciemności przychodzą, kiedy chcą. Niech się tłuką o ściany, szukając po omacku wejścia, i tak go nie znajdą, bo wszystko jest zamknięte, a w środku siedzi ten, kto był przezorny, siedzi i śmieje się, zadowolony z ciepła i samotności.

Są tacy, co zostają w domu, i tacy, co odchodzą. Zawsze tak było. Każdy może sam wybrać, ale musi to zrobić, póki jeszcze czas, i w żadnym razie nie rozmyślić się.

Włóczykij szedł dalej, palił fajkę i myślał: „Obudzili się teraz w Dolinie Muminków. Tatuś nakręca zegar i puka w barometr. Mama rozpala w piecu. A Muminek wychodzi na werandę i widzi, że miejsce, gdzie stał namiot, jest puste. Zagląda do skrzynki na listy koło mostu, a w niej też pusto. Zapomniałem o liście pożegnальnym, nie zdążyłem go napisać”.

Zadania

1. O jakiej porze roku toczy się akcja w danym fragmencie utworu? Wypisz zdanie, które na to wskazuje?

Pora roku:

Zdanie:.....

(1,5 punktu)

2. O wydarzeniach w utworze opowiada:

- b) Włóczykij
- c) Autor
- d) Muminek
- e) Narrator

(1 punkt)

3. Zastanów się, które z podanych niżej postaci biorą udział w wydarzeniach, a których tylko się mówi. Wypisz je w odpowiednie miejsca tabeli:

Włóczykij, Tatuś, Mama, Muminek, Filifionka

Postacie biorące udział w wydarzeniach	Postacie, o których tylko się mówi
.....
.....
.....

(2,5 punkty)

4. Zdecyduj, czy podane zdania są prawdziwe (P), czy fałszywe (F). Zaznacz odpowiednią klatkę.

1) Włóczykij obudził się w namiocie, bo było mu zimno.	P/F
2) Włóczykij szybko zebrał rzeczy, ponieważ nie chciał, by ktoś widział, jak odchodzi.	P/F
3) Włóczykij uwielbiał odwiedzać Filifionki.	P/F
4) Włóczykij myślał o tym, co się dzieje w Dolinie Muminków.	P/F
5) Włóczykij nie zostawił listu, ponieważ nie wiedział, co ma napisać.	P/F
6) Włóczykij lubił samotność.	P/F

(3 punkty)

5. Podkreśl w ramce te wyrazy, które najlepiej charakteryzują Włóczykija?

tchórz, domator, samotnik, awanturник, śmiałek, podróżnik

(1 punkt)

6. Uzupełnij poniższy tekst, dobierając wyrazy z ramki. Wyrazy zapisz w odpowiedniej formie gramatycznej, dostosowując do zdania.

Filifionka mieszkaław jednej z dolin. Robiła wszystko, według swoich zasad. Gdy nadeszła jesień sprzątnęła wszystkie meble z ogrodu, a sama zamknęła się w domu. Jej dom wydawał się całkowicie, a ona w nim czuła się z ciepła i samotności.

nieprzystępny, gościnnie, znudzony, po swojemu, samotnie, beztrąsko, zadowolony

(4 punkty)

7. Minęło kilka miesięcy od zniknięcia Włóczykija. Pomóż Muminkowi zredagować stosowne ogłoszenie. Przedstaw poszukiwanego, opisz, jak wyglądał, co mógł mieć przy sobie. Wskaż też miejsce, gdzie należy dostarczyć informacje o zaginionym.

UWAGA!

Dnia 31 sierpnia bieżącego roku
wyszedł z domu i dotąd nie wrócił

.....
.....
.....

.....

.....

.....

.....

(7 punktów)

8. Do słowa *droga* dopisz 4 synonimy.

droga:.....

(2 punkty)

9. Połącz wyrażenia i zwroty frazeologiczne zawierające słowo *droga* z ich wyjaśnieniami. W odpowiedzi połącz parami cyfrę z wybraną literą, np. 5-E

1.	chodzić własnymi drogami	A	wybierać się w podróż
2.	zejść komuś z drogi	B	bardzo daleko, duża odległość
3.	gotować się do drogi	C	ustąpić komuś, nie sprzeciwiać się
4.	kawał drogi	D	być niezależnym, kierować się własnymi zasadami, stronić od ludzi

Odpowiedzi:.....

(4 punkty)

10. Związek wyrazowy: *daleka droga* odmień przez przypadki w liczbie pojedynczej.

M.

D.

C.

B.

N.

Msc.

W.

(7 punktów)

11. Opuszczając Dolinę Muminków, Włóczykij zapomniał zostawić pożegnalny list. Przypuszczasz, że Muminek będzie go szukał w skrzynce na listy. By nie martwić Muminka, napisz mu pożegnalny list w imieniu Włóczykija. W liście wskaż powód odejścia, cel wędrówki. Pamiętaj o wszystkich elementach, które powinny znaleźć się w liście.

A large rectangular box with a solid black border, intended for writing a letter. It contains 20 horizontal dotted lines for text entry. The lines are evenly spaced and extend across most of the width of the box. There are two short dotted lines near the top right and bottom right corners, possibly indicating where to place a name or signature.

10 punktów

NEGROŽINIO TEKSTO SKAITYMO VERTINIMO PAVYZDŽIAI

Užduotis ir vertinimo principai

Przeczytaj uważnie tekst i wykonaj zadania

(miejsce na tytuł)

A oto Poniedziałek Wielkanocny. Nie rozróżniamy obecnie śmigusa od dyngusa, tej pary bliźniaczej obyczajów wielkanocnych, lecz niegdyś były to dwie odmienne kategorie. I tak, śmigus polegał na oblewaniu wodą oraz uderzaniu dziewcząt po nogach różgą z palmy, dyngus zaś to raczej wręczanie podarunków stanowiących wielkanocny okup. Od dawien dawna wprawdzie mieszano jedno z drugim. Jakkolwiek jednak było, lany poniedziałek zawsze ociekał wodą: starała się o to szlachta, starały się miasta, starała się wieś. Migwały wiadra, konewki, dzbany, kropidła, sikawki, flachy, flaszeczki.

„Dlatego – jak pisze jeden z pamiętnikarzy – gdzie taki dyngus, mianowicie u młodego małżeństwa, miał być odprawiany, pouprzątały wszystkie meble kosztowniejsze i sami się poubierali w suknie najpodlejsze¹, takowych materii, którym woda niewiele albo wcale nie szkodziła. Największa była rozkosz przydybać jaką damę w łóżku, to już ta nieboga² musiała pływać w wodzie między poduszkami jak między bałwanami...”

Wśród chłopskich opłotków³, a wreszcie w chałupach, stodołach i oborach sytuacja wyglądała o wiele dramatyczniej. Rozgrywały się istne bitwy. Wzbijały fontanny nad stawami, do których wrzucano czasem jeszcze senne dziewoje⁴. Kolebały się niestrudzenie żurawie studzienne⁵, chlupało w korytach, ożywiały się rzeki, nawet jeśli na ich obrzeżach pochrupywało kąśliwym, wiosennym łodkiem. Chłopcy z Kujaw najpierw zresztą publicznie powiadamiali, co zamierzają wyczynić. Któryś wylał na dach karczmy i walił w przyniesioną miednicę jak w bęben. Któryś znów z dołu ogłaszał, jakie to panny będą polewane i ile dla każdej trzeba będzie wody, piasku i mydła, ażeby biedaczkę wyszorować. Nie były to komunikaty zbyt delikatnie redagowane. Informowały o stopniu higieny każdej panny z osobna i od tego stopnia zależało, czy na szorowanie potrzeba będzie „cztery fury piasku”, czy tylko parę kubelków wody. Panny więc niejednokrotnie starały się nie dopuścić do takich orzeczeń i łagodziły sprawę okupem, choć z drugiej strony poczytywały sobie za ujmę, jeśli o którejś w ogóle zapomniano. Wszędzie Poniedziałek Wielkanocny był dniem, kiedy polewano przede wszystkim dziewczęta i młode mężatki. Mężczyźni musieli się mieć na baczności dopiero od wtorku, a wszyscy pamiętali, że – do Zielonych Świątek można lać w każdy piątek.

Wg J. Szczyпки *Kalendarz Polski*

¹ Najpodlejsze – tu: najgorsze.

² Nieboga - osoba nieszczęśliwa, uboga, wzbudzająca litość.

³ Opłotki - miejsce ogrodzone płotem.

⁴ Dziewoje - dziewczyny.

⁵ Żurawie studzienne - drewniana dźwignia umożliwiająca wydobywanie wody ze studni.

Pytania i zadania

1. O jakim obyczaju mówi się w tekście?

_____ (1 punktu)

2. Podaj różnicę pomiędzy śmigusem a dyngusem.

Śmigus to _____

Dyngus to _____

(2 punkty)

3. Z drugiego akapitu wypisz 4 zwroty wyrazowe świadczące o tym, że na wsi w lany poniedziałek miały miejsce niecodzienne wydarzenia.

(4 punkty)

4. W którym regionie Polski chłopcy publicznie powiadamiali, co zamierzają wyczyniać w lany poniedziałek? Odpowiedź zaznacz znakiem X na przedstawionej mapie Polski

(1 punkt)

5. Wyjaśnij, dlaczego ogłaszano, że niektóre panny potrzebują nie tylko wody, ale też piasku i mydła?

(1 punkt)

6. Na podstawie tekstu przy każdym stwierdzeniu napisz TAK lub NIE

- A. Lany poniedziałek od dawna był przez wszystkich potępiany -
- B. Śmigus-dyngus był obchodzony na wsi i w mieście -
- C. W lany poniedziałek ludzie chowali meble, by nie zostały skradzione -
- D. Na wsiach wrzucano do stawu jeszcze senne dziewczyny
- E. W Poniedziałek Wielkanocny oblewano mężczyzn i kobiety -
- F. Polewać wodą można było w każdy piątek od wtorku po Zielone Świątki -

(3 punkty)

7. Na podstawie tekstu wypełnij tabelę, wpisując do niej fakty, świadczące o uczuciach towarzyszących mieszkańcom w Poniedziałek Wielkanocny.

Uczucia	Uzasadnienie
Niepokój	
Radość	

(2 punkty)

8. Którym z podanych wyrażen można zastąpić jednocześnie następujące rzeczowniki: *wiadra, konewki, dzbany, kropidła, sikawki, flachy i flaszeczki?*

- a) pojemniki na wodę
- b) garnki do gotowania
- c) słoiki na przetwory
- d) kolorowe butelki

(1 punkt)

9. Uzupełnij tekst odpowiednimi wyrazami dobranymi z ramki.

Śmigus-dyngus jest zabawą o charakterze Zwyczaj polega na tym, że polewa się dla żartów wodą inne osoby, nawet Jest szczególnie wśród dzieci i młodzieży. Obecnie w odróżnieniu od tradycji wodą oblewani są wszyscy bez wyjątków. Oblewanie wodą stało się do tego stopnia , że musiano wprowadzić mandat za oblewanie kogoś wodą.

popularny, niebezpieczne, ludowym, przesadne, pierwotnych, nieznajome

(3 punkty)

10. Nadaj temu fragmentowi tytuł (może to być przysłowie) i zapisz go nad tekstem w miejscu przeznaczonym na tytuł.

(1 punkt)

11. Uzasadnij, że *Kalendarz polski*, z którego pochodzi ten urywek, jest tekstem nieliterackim. W uzasadnieniu podaj dwa argumenty.

(2 punkty)

12. Napisz kodeks kulturalnego postępowania w lany poniedziałek (pamiętaj, że ten dzień powinien być przyjemny dla wszystkich). Użyj zdań rozkazujących. Możesz wykorzystać poniższe słownictwo.

*kulturalnie, przykrość, ubrania, przemoczony, delikatnie, lekko,
starsi ludzie, dzieci*

Kodeks kulturalnego polewania wody

1)

2)

3)

4)

5)

(5 punktów)

Przewidywane odpowiedzi:

1. O jakim obyczaju mówi się w tekście?
Śmigus-dyngus lub **lany poniedziałek**

(1 punkt)

2. Podaj różnicę pomiędzy śmigusem a dyngusem.

Śmigus to **oblewanie się wodą oraz uderzanie dziewcząt po nogach różgą z palmy.**

Dyngus to **to wręczanie datków stanowiących wielkanocny okup.**

(2 punkty)

3. Z drugiego akapitu wypisz 4 zwroty wyrazowe świadczące o tym, co na wsi w lany poniedziałek miały miejsce niecodzienne wydarzenia.

rozgrywały się istne bitwy

wzbijały fontanny nad stawami

wrzucano dziewoje

kolebały się niestrudzenie żurawie studzienne

chlupało w korytach

ożywiały się rzeki

(4 punkty)

4. W którym regionie Polski chłopcy publicznie powiadamiali, co zamierzają wyczyniać w lany poniedziałek? Odpowiedź zaznacz znakiem X na przedstawionej mapie Polski.

Kujawy

(1 punkt)

5. Wyjaśnij, dlaczego ogłaszano, że niektóre panny potrzebują nie tylko wody, ale też piasku i mydła?

Np. Chciano w ten sposób zwrócić uwagę niektórym pannom, że powinny bardziej dbać o higienę.

(1 punkt)

6. Na podstawie tekstu przy każdym stwierdzeniu napisz TAK lub NIE

A. Lany poniedziałek od dawna był przez wszystkich potępiany - **NIE**

B. Śmigus – dyngus był obchodzony na wsi i w mieście - **TAK**

C. W lany poniedziałek ludzie chowali meble, by nie zostały skradzione - **NIE**

D. Na wsiach wrzucano do stawu jeszcze senne dziewczyny **TAK**

E. W Poniedziałek Wielkanocny oblewano mężczyzn i kobiety - **NIE**

F. Polewać wodą można było w każdy piątek od wtorku po Zielone Świątki - **TAK**

(3 punkty)

7. Na podstawie tekstu wypełnij tabelę, wpisując do niej fakty, świadczące o uczuciach towarzyszących mieszkańcom w Poniedziałek Wielkanocny.

Uczucia	Uzasadnienie
Niepokój	Np. niepokoił się o swoje rzeczy; niepokoił się o to, czy nic nie zostanie zniszczone; martwił się czy nikt nie będzie skrzywdzony.
Radość	Np. wszyscy wesoło się bawili, oblewając wodą; wszyscy chętnie brali udział w zabawie; było dużo żartów.

(2 punkty)

8. Które ze słów mogłoby zastąpić jednocześnie następujące wyrazy: wiadra, konewki, dzbany, kropidła, sikawki, flachy i flaszeczki?

- a) pojemniki na wodę
- b) garnki do gotowania
- c) słoiki na przetwory
- d) kolorowe butelki

(1 punkt)

9. Uzupełnij tekst odpowiednimi wyrazami dobranymi z ramki.

Śmigus-dyngus jest zabawą o charakterze **ludowym**. Zwyczaj ten polega na tym, że polewa się dla żartów wodą inne osoby, nawet **nieznajome**. Jest szczególnie **popularny** wśród dzieci i młodzieży. Obecnie w odróżnieniu od **pierwotnych** tradycji wodą oblewani są wszyscy bez wyjątków. Oblewanie wodą stało się do tego stopnia **niebezpieczne**, że musiano wprowadzić mandat za **przesadne** oblewanie kogoś wodą.

(3 punkty)

10. Nadaj temu fragmentowi tytuł i zapisz go nad tekstem w miejscu przeznaczonym na tytuł.

Np. Obyczaje wielkanocne; Mokre zabawy wielkanocne.

(1 punkt)

11. Uzasadnij, że *Kalendarz polski*, z którego pochodzi ten urywek, jest tekstem nieliterackim. W uzasadnieniu podaj dwa argumenty.

Np. w tekście nie ma fikcji literackiej; w tekście opowiada się o prawdziwych obyczajach; nie ma nadmiaru środków artystycznych; w tekście są przywołane konkretne fakty.

(2 punkty)

12. Napisz kodeks kulturalnego postępowania w lany poniedziałek (pamiętaj, że ten dzień powinien być przyjemny dla wszystkich). Użyj zdań rozkazujących. Możesz wykorzystać poniższe słownictwo.

Za każde logicznie sformułowane zdanie rozkazujące przyznaje się po 1 punkcie (w sumie 5 punktów). Jeżeli w wykonywanym zadaniu występują 2 błędy językowe, ortograficzne bądź interpunkcyjne – od sumy punktów odejmuje się 1 punkt, jeżeli 3-4 błędy – 2 punkty, jeżeli 5-6 błędów – 3 punkty.

(5 punktów)

Suma punktów za zadania 1–12	Ocena
26-25	10
24-22	9
21-19	8
18-16	7
15-13	6
12-11	5
10-8	4
7-5	3
4-0	2

UŹKLASINIO SKAITYMO FORMUOJAMOJO VERTINIMO PAVYZDŽIAI

Užduotis ir vertinimo principai

Jako przykład kształtowania umiejętności samodzielnej pracy ucznia z utworem literackim może posłużyć karta pracy do książki K. Makuszyńskiego *Awantura o Basię*. Karta pracy zawiera różnorodne zadania pomagające uczniowi w uporządkowaniu najważniejszych informacji dotyczących autora, bohaterów i świata przedstawionego czytanej książki.

Wypełniając kartę pracy omawianej lektury, uczniowie ćwiczą wyodrębnianie najważniejszych faktów poprzez układanie szczegółowego planu wydarzeń, dokonują próby charakterystyki bohatera, poszerzają wiedzę na temat twórczości autora. Potrafią podać argumenty własnego wyboru. Wypełnioną kartę mogą zaprezentować w ramach odbywającego się raz w miesiącu spotkania „Klubu dobrej książki” lub podczas zajęć, na których omawia się przeczytaną lekturę.

Dając takie zadanie, warto zachęcić uczniów, aby wykonywali je w sposób twórczy (np. opracowywali komputerowo), dbając o treściwe odpowiedzi, poprawny zapis i estetyczne opracowanie graficzne.

KARTA PRACY OMAWIANEJ LEKTURY

1. Imię i nazwisko autora.
2. Tytuł utworu.
3. Poszukaj informacji o autorze i zapisz krótką notatkę o nim (np. datę urodzin i śmierci, miejsce zamieszkania, jakieś ciekawostki o autorze, umieść zdjęcie autora).
4. Wypisz tytuły książek, których autorem jest Kornel Makuszyński (umieść zdjęcia okładek).
5. Gdzie rozgrywa się akcja powieści? Wymień 2 miejsca.
6. Każdy punkt planu ramowego rozwiń do kilku punktów planu szczegółowego.

1. Śmierć matki Basi pod kołami pociągu.

a)

b)

c)

2. *Podróż do Warszawy.*

3. *Opieka pana Walickiego.*

4. *Kłótnia o prawa do dziewczynki.*

5. *Ślub pani Olszańskiej i pana Olszowskiego.*

6. *Próba odnalezienia prawdziwego ojca.*

7. *Podróż do Paryża.*

8. *Spotkanie ojca z panem Somerem.*

7. Podaj imię i nazwisko głównej bohaterki utworu.

8. Z podanych wyrazów wybierz te, które najlepiej określają osobowość Basi. Uzasadnij swój wybór, przywołując odpowiednie cytaty albo formułując odpowiedź samodzielnie.

Kłótniwa, problematyczna, miła, grzeczna, wesola, odważna, niewdzięczna, zarozumiiała.

Cecha osobowości Basi

Uzasadnienie

<p>1)</p> <p>2)</p> <p>3)</p>	
<p>9. Wymień 5 bohaterów drugoplanowych, obok każdej postaci zapisz cytaty charakteryzujące tę postać.</p> <p>10. Dlaczego warto przeczytać książkę „Awantura o Basię”. Uzasadnij swoją wypowiedź w 5-6 zdaniach.</p>	

Oceniając kartę pracy do samodzielnej lektury, nauczyciel zwraca uwagę na:

- dążenie ucznia do podawania rzetelnych, wyczerpujących odpowiedzi;
- dbałość o poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną całej pracy;
- estetyczne wykonanie pracy.

Wystawioną ocenę za kartę pracy do samodzielnej lektury warto opatrzyć krótkim komentarzem do wykonanych zadań oraz wskazówkami do dalszej pracy. Uczniowie powinni być świadomi tego, za co są oceniani, jakie mają niedociągnięcia i na co powinni zwrócić większą uwagę, wykonując podobne zadania.

Literatūra

1. *Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos*, Vilnius, 2009.
2. *Vertinimas ugdymo procese*. Knyga mokytojui. Projekto „Vertinimas ugdymo procese“ (2004–2006 m.) patirtis, Vilnius, 2006.
3. K. Syrnicka, W. Andruszaniec, *Moje podróże po literaturze klasa 6*, Šviesa, 2009.
4. Ocenianie kształtujące. Zeszyt 7 – *Ocena koleżeńska i samoocena*. [www.ceo.org.pl], žiūrėta 2013-12-17.

5. Kompetencijų ugdymo metodinė svetainė, <http://www.ugdome.lt/kompetencijos5-8/>, žiūrėta 2013-12-17.